

● **Dünlü sahne sanatkârlarımız** ●

Güllü Agop

(Yenilik devri) başladığı zaman, Avrupa zevk ve eğlencelere de rağbet gösterilmişti. Bu arada, Sultan Mecit tarafından da bir tiyatroyun kurulması emredildi.

Tiyatro, Dolmabahçe sarayının karşısında, Maçkaya çıkan caddenin başında, o tarihte (Silâhane) olarak kullanılan binada vücuda getirilmişti. Avrupalı mimar ve sanatkârlar tarafından kurulan bu tiyatro için masraf esirgenmemişti. Duvarları ve tavanları kâmilan altın yaldızlarla süslenmişti. Hattâ perdeleri, koltuk ve kanapeleri bile Avrupadan getirilmiş; evvelâ İtalyadan ve sonra Fransadan artistler celbedilmişti.

Sultan Mecit, bu tiyatroya pek fazla rağbet göstermişti. Hattâ, Türk artistler yetiştirilmesini de emretmişti. Onu müteakip tahta çıkan Sultan Aziz de tiyatrodan pek hoşlanmıştı. Hattâ birçok gecelerini bu tiyatrodan geçirmeye başlamıştı. Fakat padişahın bu hali, o vaktin ham sofularının taassuplarını tahrik etmiş; bir gece binaya ateş verilerek, yüz bin altından fazla para sarfedilen tiyatro, bir iki saat zarfında yapıp kül oluvermişti.

Bu saray tiyatrosu, hususî bir teşekkül olduğu için bundan halk istifade edememişti. Fakat tiyatroyun ve bahusus çalgılı oyunun çok hoş bir şey olduğu eğlence meraklılarının hoşuna gitmiş; bunlar da, bazı zenginlerin teşvik ve yardımlarıyla, işten anlayan bir İtalyan tarafından, şimdiki Tokatlıyan otelinin olduğu yerde, (Şark tiyatrosu) namile ilk halk tiyatrosu vücuda getirilmişti.

(Asti) isminde bir İtalyan, rejisörlüğü deruhte etmişti. Az zaman zarfında, istidatlı gençlerden artistler yetiştirmişti. Bunların arasında (Agop Vartavyan) ve (Minakyan) isminde iki Ermeni genci temayüz etmişti.

Agop, gündüzleri savcılıkla meşgul oluyordu. Geceleri de tiyatroya gelerek aktörlük ediyordu. Ve her iki sanatta da yüksek istidadını gösteriyordu. Agop, az zaman zarfında, rejisör Astiye muavin olmuştu. Ve artık, o da başlı başına bir tiyatro vücuda getirmeyi kurmuştu. Lâkin, bu-

nu yapabilmek için sermayesi yoktu.

Fakat talih, bu tiyatro aşıkına yardım etti. O sırada yapılmakta olan Beylerbeyi sarayının sıvacıları arasına girdi. İyi bir sanatkâr olduğu için, az zamanda orada da kendini gösterdi. Lâkin Fransız ustalar, büyük bir müş-

Yazan:

Z. S.

Güllü Agop

külât içinde çırpınıp duruyorlardı. Sarayın çıkıntı odalarına yapılmış olan küçük balkonların oymalarını bir türlü tutturamıyorlardı. Agop, alçıyı çimentoya karıştırdı. İçine bazı maddeler kattı. İki defa yıkılmış olan balkonları yeniden yaptı. Kazandığı bu muvaffakiyet üzerine, Sultan Azizden beş yüz altın ihsan aldı.

O sırada, artık hem Beyoğlunda ve hem İstanbulda bir kaç tiyatro teşekkül etmişti. Bunlardan biri de, Beyazıtta şimdiki Dişçi mektebinin bulunduğu yerde, bir operet heyeti idi... Bu heyeti, o zamanın maarif mektupçusu Halit bey isminde bir zat teşkil etmişti. Fakat kendisi memur olduğu için tiyatroyun müdüriyetini, Kalemciyan isminde bir Ermeniye vermişti. Dikran Çuhacıyan, bestekârlığı deruhte etmişti. Primadonna, matmazel Şazik çok güzel ve müessir sesli idi. Tenör vazifesini İstanbul gazetesi başmuharriri Acemyan, bariton rollerini de Şirketi Hayriye bilet memurlarından Dirtat ifa etmekte idi.

Tiyatronun müessisi olan mektupçu Halit bey piyesler

yapıyor; Dikran Çuhacıyan da bunları besteliyordu. (Ari fin hilesi), (Leblebici Horhor), (Köse kâhya) operetleri fasılasız bir surette üstüste oynanıyor; her gece seyircilerle dolan tiyatrodan oturacak yer bulunmuyordu.

Halkın bu rağbeti, (Agop) un nazarı dikkatini celbetti. Bu teşekkülle rekabete karar verdi. Birkaç sene evvel at cambazı (Mösyö Sulye) tarafından Gedikpaşada yaptırılmış olup o sırada boş ve kısmen harap bir halde bulunan binayı - Sultan Azizden, aldığı beş yüz lira ihsanla - mükemmelen tamir ettirdi. Orada, ilk defa olarak dram temsillerine girişti.

Vakıa halk tarafından takdir edildi. Fakat Beyazıtta operet tiyatrosu derecesinde rağbet görmedi. O zaman Agop da dramdan vazgeçti. O da derhal bir operet heyeti teşkil etti.

Bu heyet, o devrin en yüksek artistlerinden sayılan (tenor, Haçik Papazyan), (primadonna, büyük Karakaş), (sobret, küçük Karakaş), (bariton Benliyan), (baso, Nalyan), vesairenden mürekkepti. Aynı zamanda, (Romano) isminde bir İtalyan tarafından da en seçme saz artistlerinden mürekkep olmak üzere bir orkestra teşkil edilmişti.

Artık ismine (Güllü) unvanı da ilâve edilen (Güllü Agop), Beyazıt tiyatrosunun yerli operetlerine mukabil Avrupa operetlerini tercih etti. (Lâbel Helen), (Madam Ango), (Le Brigant), (Jirofle jirofla) gibi güzel eserleri, - aylarca prova ettikten sonra - sahneye koymaya başladı. Muvaffakiyeti günden güne arttı. Gedikpaşa tiyatrosuna yalnız halk değil, saray erkânı yaşlı başlı vezirler bile rağbet gösteriyorlardı.

Güllü Agop, gördüğü bu teveccühten memnun kalarak, repertuarına birkaç yerli eser de ilâve etmek istedi. Ahmet Mithat efendiye yazdığı (Çerkes özdenleri) piyesini büyük bir dikkatle çıkararak sahneye vazetti. Fakat bu eser, sarayda bulunan çerkesler arasında büyük bir dedikoduya sebebiyet verdi. Sultan Hamide eser aleyhinde iki jurnal takdim edildi. Padişah jurnalları okur okumaz,

tiyatroyun bir gece zarfında çatısından temellerine kadar yıkılmasını irade etti. Bu irade derhal yerine getirildi. Ertesi sabah provaya gelen artistler, tiyatro binasını yerinde bulamadılar. Hayretler içinde kalarak, ağlaya ağlaya oradan uzaklaştılar.

Sultan Hamit, Güllü Agobu açıkta bırakmadı. Onu, Yıldız sarayında henüz yaptırmış olduğu muhteşem tiyatroya rejisör olarak aldı. Güllü Agop ihtida etti. Kendisine (Yakup efendi) adı verildi. Aynı zamanda (Musikai hümayun) a nefer olarak kaydedildiği halde rütbesi az zaman zarfında mülazımlığa terfi edildi.

Yakup efendi, saray tiyatrosunda da az zaman zarfında birçok Türk genci yetiştirdi. Arkasında parlak bir sanat hâtrası bırakarak, nihayet hayat sahnesini terk edip gitti.

